Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

70/024

Noget

om

Meteorstene.

Et Indbydelses-Skrift

til den offentlige Examen

i

Ribe Cathedral-Skole,

d. 18de September 1811.

Af

H. J. Hansen,

Adjunct.

Universitetets og Rigsarkivets Bibliotek

Ribe,

Trykt hos N. S. Hyphoff.

Naturen er saa uendelig rig, at den bestandig tilbyder sine Grandskere noget Nyt. I det sidste Aarhundrede har den aabenbaret sine Yndlinger en heel Classe af Dyr, Planternes Kjön, Electricitetens Egenskaber, Galvanismen, Gasernes Forskjellighed; en Mængde Iagttagelser ere gjorte i dens forskjellige Riger (Opdagelser af nye Dyr, Planter &c.); nogle af disse have allerede bragt Menneskeslægten uventede og overordentlige Fordele, som de nyere Opdagelser i Chemien, Vaccinen &c. Andre beskjeftige endnu ikkun Naturforskernes Videlyst, og ved nogle kan man ikke engang haabe, at denne saasnart vil blive tilfredsstillet.

Til disse höre nogle Phænomener, der ikke tilforn ere blevne paaagtede, enten fordi de virkelig ere nye, eller fordi de vise sig kun i sjeldne Perioder, eller fordi man ikke tilforn værdigede dem en nöjere Undersögelse; da man ansaa Beretningerne om dem for opdigtede Fabler, man havde bunden lettroende Kjellinger paa Ærmet.

Dette

Dette var Tilfældet med de himmelfaldne Stene (Meteorstene, Aerolither) den Gjenstand som jeg kortelig vil fremstille i disse Blade.

Min Hensigt kan hverken være at levere noget Nyt eller noget Fuldstændigt om denne Materie, men kun at gjöre Læserne opmærksomme paa et interessant Phenomen, der er mindre bekjendt hos os, end hos de fleste andre europæiske Nationer, da det i den senere Tid ikke har indtruffet hos os. Fuldstændighed tillade hverken disse Blades Hensigt eller mine Kundskaber. Kun en Oversigt over nogle Begivenheder af dette Slags kan jeg give og kan jeg derved henlede den skarpsindige og agtpaagivende Læsers Opmærksomhed paa denne Gjenstand, er min Hensigt fuldkommen opnaaet.

Himmelfaldne Stene syntes en saa stor Urimelighed, at Fortællingerne om dem bleve allevegne optagne med Spot, og Forfatterne til udförlige Værker over Naturlæren forbegik dem med Tavshed,*) maaskee for ikke at blive Gjenstanden for denne Spot, indtil den findrige Cladni 1794 udgav sin Bog "Ueber den Ursprung der von Pallas gefundenen, und anderer ihr ähnlichen, Eisenmassen." Nu toge Naturforskerne Mod til dem, og frygtede ikke allene ikke for at bekjendtgjöre og

*) I Gehlers physicalske Ordbog findes Intet om dem, förend i Supplementbindet, hvori findes et kort Udtog af Chladnis Bog, som Gehler dog gjör flere Indvendinger imod.

og oplyse, hvad der blev dem bekjendt om slige Phænomener, men anvendte ogsaa al Flid for at opsöge Beretninger om ældre Begivenheder af dette Slags; og al Skarpsindighed for at forklare Oprindelsen til dem. Til det förste bidroge adskillige oplyste Regjeringer, ved at sörge for at Omstændighederne bleve oplyste ved Forhör, og at Stenene bleve gjemte til Sammenligning i Fremtiden.

De vigtigste og bedst oplyste Begivenheder af dette Slags i afvigte Aarhundrede vare: en Steenregn i Böhmen 1743, i Slavonien 1751, i Böhmen 1753, i Frankrige 1773, ved Mauerkirchen i Bayern 1768, ved Obrutezza i Volhynien 1775, ved Schigailow i Ukraine 1787, ved Siena 1794, ved Belaia zerkwa i Polen 1796 og ved Benares i Ostindien 1798. En af de betydeligste var den Steenregn, som faldt d. 26 Apr. 1803 ved l'Aigle i Departementet l'Orne i Frankrig, hvorved nedregnede en halvtredie tusinde Stene.

I de senere Tider var Aaret 1808 især rigt paa disse Begivenheder. D. 19 Apr. faldt en Steenregn i det franske Departement Taro i det forrige Parma; den 22de Maii ved Stanndern i Mähren; den 3die September ved Lissa i Böhmen; og sidst i det forrige Aar, nemlig d. 14de December 1807 ved Weston i Connecticut i Nordamerika.

Da den österrigske Regjering med særdeles Omhyggelighed har sörget for Oplysning om de Steenregne, som ere faldne i dens Stater, vælger jeg helst en af disse til Exempel paa de Omstændigheder, som ledsage en saadan Begivenhed. Saasnart Beretningen om Steenregnen i Mähren var indlöben, fik Directören for det keiserlige Museum, Hr. von Schreibers, Befaling fra hans Maj. at undersöge Tingen paa Stedet selv, og optage Forhör og Protokoller herover ved de offentlige Autoriteters Bistand. Fölgende er et Udtog af hvad der blev oplyst ved hans Undersögelser:

Söndag Morgen den 22de Maij var det klart Vejr til Kl. 5½, da der rejste sig en Taage, men Firmamentet vedblev at være reent og skyfrit. Folkene fra Omegnen vare undervejs for at gaae til Kirke i Stannern, da de imellem Kl. 5½ og 6 hörte 3 saa heftige Knald, at Jorden rystede under dem. Efter disse fulgte flere svagere Slag, der löde omtrent som en stærk Pelotonild eller Hvirvler paa store Trommer, tilligemed Hvinen og Buldren i Luften; hvilket skal have lignet en tyrkisk Musik saameget, at mange troede, det kom fra Garnisonen i Teltsch. Alt dette varede 6 til 8 Minuter og satte saavel disse Folk, der befandt sig undervejs til Stannern, som Indbyggerne i denne Bye, i Skræk. Under de förste Knald var Taagen bleven saa tyk, at man Intet kunde kjende 12 Skridt fra sig. Den tog siden

af

af, og henimod Middag var det igjen ganske klart. Lynild, Ildkugler eller andre saadanne Meteorer bemærkede man ikke. Medens dette skrækkelige Phænomen forbavsede disse gode Folk, faldt i en Kreds af en Fjerdingvejs Radius omkring Stannern Stene af forskjellige Dimensioner ned fra Luften. De havde fra en Valnöds til et Barnehoveds Störrelse, og vejede fra ½ Lod til 3, 4, 5 og 6 Pund. Mange Mennesker saae dem falde; flere af dem bleve strax optagne og befundne varme. Deres Direction var deels lodret, deels parabolsk; de förste trængte, i Forhold til deres Vægt, meer eller mindre dybt i Jorden, de sidste bleve liggende paa Overfladen. En Johan Patri fra Düre har opgravet en saadan Steen, der laa 2 Fod dybt i Jorden.

Hvor mange Stene der faldt, kunde ikke bestemmes med Vished; deels fordi mange faldt paa besaaede Marker, deels fordi flere, og det de störste, sandsynligviis ere trængte ned i Jorden, af hvilke man maaskee efterhaanden kunde finde nogle ved Plöjning. Efter Öienvidners Udsagn kan man vel skatte Antallet omtrent til 100 og Vægten 2 til 3 Centner.

Dette höjstsjeldne og mærkelige Naturphænomen satte ikke allene Egnens Beboere i stor Skræk, men mærkedes ogsaa meget længer end det stærkeste Tordenvejr; thi man hörte Ly-

den

den, ja fölte endog Ryſtelſen meer end 10 Mile fra Stannern, i Holabrunn i Öſterrige, saa at dette Steds Beboere faldt paa adſkillige Formodninger, som Jordſkjelv, et revnet Bjerg, et Krudtmagasin der var flöjet i Luften o. a., indtil endelig Sandheden og Omſtændighederne ved denne Tildragelse bleve ſatte i det klareſte Lys ved en legal og videnſkabelig Undersögelse.

Hr. von Schreibers har ſiden givet videre Efterretning om denne Sag: den 15de April 1809 havde man 46 Pund af Stenene, hvoraf den ſtörſte vejede 11 Pund 10 Lod, og en anden 58 Gran, hvilken formodentlig er den mindſte af de dengang nedfaldne.

Ved nogle andre Meteorſtene vare Omſtændighederne noget forſkjellige. Den doroninſkſke var gloende, og de i Taro Departementet nedfaldne vare brændende hede; hin kom fra en mörk Sky, der tordnende trak hen over Stedet. Den weſtonſke Steenregn faldt i Dagbrækningen; Himmelen var beſat med tyndere og tykkere Skyer, bag hvilke man ſaa en Ildkugle, af Störrelse som det halve eller $\frac{2}{3}$ af Fuldmaanen, bevæge ſig temmelig langsomt. Ildkuglen udſluktes efterhaanden; og omtent 15 Grader fra Zenith forſvandt den. $\frac{1}{2}$ Minut ſildigere hörte man nogle Knald, som af en Firpundiger, og derpaa mindre heftige Slag, ligesom ved de ſtannerſke. Under diſſe Knald faldt en Mængde Stene ned, som havde været

af

af anseelig Störrelse, men som gik i Stykker ved Faldet paa Klipper. En af 35 Punds Vægt var trængt 1 Alen ned i Jorden i en Hr. Princes Gaard i Weston. En anden, som var sprungen i Stykker, maa have vejet over 200 Pund. Den lissaer Steenregn indtraf om Eftermiddagen Kl. 4, da Himmelen var overtrukken med Skyer. 1807 den 13de Marts om Eftermiddagen faldt i Gouvernementet Smolensk en Steen af 4 Puds (160 Punds) Vægt under stærk Torden og i mörkt Vejr. Den 20de Novbr. 1763, Kl. 4 om Eftermiddagen faldt ved Maurkirchen en Steen af 38 Punds Vægt, 1 Fod lang og 8 Tommer tyk, under disse Omstændigheder: Först hörtes 2 Knald, som Kanonskud, derpaa en frygtelig Susen, hvorved Firmamentet formörkedes mod Vesten; strax efter hörtes fra Östen et stærkt Slag med Susen, og saasnart denne ophörte, var Mörket paa Firmamentet forsvunden. Ved en anden Steen, som faldt i Bayern den 13de Dec. 1803 hörtes Skudene fra Östen og Stenen kom fra Vesten. Den polske som faldt 1796, skal vare kommen gloen de ned i en Mængde Menneskers Paasyn, hvilke strax löbe til, og fandt den i en smeltet Tilstand; efter nogle Timer störknede den og antog Meteorstenenes sædvanlige Udseende. Formodentlig var det kun Skorpematerien paa Overfladen, der viste sig smeltet, da Stenen ellers ganske maatte have forandret Figur.

Da alle Meteorſtene i det hele ligne hverandre, *) holder jeg det for tilſtrækkeligt at anföre Beſkrivelſen over de udvortes Kjendetegn af et enkelt Exemplar.

Over en af de i Slobodsko-Ukraine nedfaldne har man fölgende Beſkrivelſe:

Udvendig er Stenen bedækket med en brunſort, glat og glindsende Skørpe.

Indvendig har Hovedmaſſen en lys aſkegraa Farve.

De afsondrede Stykker grov- og finkornede.

Mat, undtagen de indsprængte metalliſke Legemer, som have en ſtærk metalliſk Glands.

Bruddet ubeſtemt, dog ſynes det at være jordagtigt.

Brudſtykkerne ubeſtemte og ſkarpkantede.

Uigjennemſigtig.

Halvhaard og nærmer ſig det blöde.

Skjör.

Hvas

*) Dette kar den berygtede Theophraſtus Paracelsus allerede bemærket i fölgende af Blumenbach anförte Sted: Evidentisſime conſtat, lapides naturales ex cœlo decidiſſe pariter ac metalla; sed non aliad quam ferrum. — nec lapidis quam unica species.

Hvas at föle paa, den udvendige Skorpe glat.

Meteorstenenes specifike Tyngde er i Almindelighed imellem 3, 5 og 3, 7.

De Dele, hvoraf en Meteorsteen sædvanlig er sammensat, ere: en jordagtig Masse af graaagtig Farve, som udgjör Hovedmassen, hvoride övrige Dele ere indsprengte, nemlig: Kies, gedigent Jern, Rustpletter og steenagtige Dele af en anden Art end Hovedmassen. En Egenhed er den tynde, glatte, sortagtige Skorpe, som altid bedækker Overfladen af disse Stene, og selv findes i Sprækker i deres Indre. Mærkværdige ere de wienerske Naturforskeres Forsög, at frembringe Skorpematerien paa Stenens Overflade ved Kunst. De udsatte Brudstykker for den stærkeste Hede, i en Porcelænovn, og i et Brændglasses Focus, hvorved der rigtig nok dannedes en Skorpe, men som ikke ganske lignede den naturlige, og ved disse Forsög forandredes Massens askegraae Farve til rödbrun. Siden udsatte de andre Brudstykker, udelukkede fra Atmosphæren, for en stærk Hedegrad, og disse bleve i kort Tid overtrukne med Skorpe; hvoraf de slutte at Inkrusteringen er skeet enten i en Höjde, hvor Atmosphæren er yderst tynd, eller i et udeleligt Öjeblik, hvis den er gaaet for sig i de lavere Regioner. (I et halvt Sekund var allerede Farven bleven forandret i Brændeglassets Focus.) En Mærkværdighed ved Skorpen er endnu de ophöjede

höjede Tegninger, som findes paa den, og som have stor Lighed med de elektriske Figurer.

Ved den chemiske Analyse af de stannerske Meteorstene af Vauquelin fandtes Bestanddelene at være:

Kieseljord	50
Kalkjord	12
Leerjord	9
Jernoxyd	29
Manganesoxyd	1
Nikkeloxyd	0,1

Svovl et Atom.

Ved et andet Forsög fandt Vauquelin Saltsyre, og og Moser desuden Magnesia og Chromium i den.

I den smolensker af 13de Marts 1807 fandt Klaproth Gediget Jern 17,10

— — Nikkel	0,40
Kieseljord	38
Magnesia	14,25
Leerjord	1
Kalkjord	0,75
Jernoxyd	25

Svovl og et Spor af Manganesoxyd.

Den charkowske Steen indeholdt.

Jern	21,78
Nikkel	1,60
Kiesel	48,00
Magnesia	22,05
Manganesoxyd	6,00

Man

Man seer at Hoveddelene ere Jern, Kiesel, Magnesia, og i de stannerske Kalk og Leerjord; desuden findes Nikkel og i mange Chromium i ringe Qvantitet.

De ældste Efterretninger om himmelfaldne Stene har Biskop Dr. Münter i Kjöbenhavn samlet af de Gamles Skrifter og meddeelt i en Afhandling i Videnskabernes Selskabs Skrifter 1804. Han og efter ham Professor Wildt i Göttingen, troe at de i Bibelen under Navnet BethEl forekommende Stene höre til dette Slags. Da de kom fra höjere Regioner, ansaa man dem for at staae i nærmere Forbindelse med Gudommen eller at være besjelede af höjere Væsener, hvorfor man gav dem hint Navn, som betyder en Guddomsbolig. Herfra skal det græske Navn Baithyloi eller Baithylia komme. Dr. Münter anförer af græske og romerske Historikere, blandt flere, fölgende Stene, om hvilke det enten udtrykkelig siges eller dog synes rimeligt, at de ere Aerolither: Solguden Elagabali Steen; de Stene, som gjemtes i Gratiernes Tempel i Orchomenos; et Rheabillede, som skal være falden for Pindars Födder, en stor Steenmasse, som faldt ved Ægos Potamos o. fl. Nogle Privatpersoner, som vare i Besiddelse af slige Stene, skulle have anvendt dem til allehaande Charlatanerie, som den trojanske Spaamand Helenus, og en Læge Eusebius i det 6te Aarhundrede.

Senere

Senere have endog Fyrster benyttet dem af disse Stene til at fremme deres Hensigter. Den berömte Steen af omtrent 2½ Centners Vægt, som faldt ved Ensisheim den 7de November 1492, blev ophængt i denne Stads Kirke, med en Inskription, hvori det hedder: "Uf Montag "nach Catharinen, als König Maximilian allhier "war, hiess ihre königliche Excellenz den Stein "so jüngst gefallen, ins Schloss tragen, und als "man ihn darein brachte, hielt er Excellenz viel "Kurzweil mit dem Stein, und da er lange mit "den Herren davon redt, sagte er die von En-"sisheim sollten ihn nehmen und in die Kirche "heissen aufhenken, auch niemand davon lassen "schlagen. Doch nahm er Excellenz zwey Stück "davon: das Ein behielt seine Excellenz; das An-"dere schickte er Herzog Siegmund von Öster-"reich. &c." 1503 udstædte samme Kejser Maximilian I. en Opfordring til Rigets Undersaattere til et Tog mod Tyrkerne, i hvilken anföres, blandt andre Tidens Tegn, Franzoser og Himmelstenen, om hvilken siges: Anfänglich so hat der Allmächtig Uns als das Obrist Haupt der Christenheit vor etlichen Jahren mit einem harten Stein, der auf einem weiten Feld für Uns, als wir auf unserm Heerzug, zu Widerstand der Franzosen mutwillig Fürnemen, gewesen seyn, gefallen ist; den wir auch in die Kirche in unsrer Stadt Insisheim haben henken lassen; ermanet und erfordert, dass

wir

wir die Christenheit von ihren schweren Sünden und Unordnungen leiten sollen &c.

Ogsaa i Danmark have vi havt en Steenregn, hvilket Th. Bartholin beretter saaledes: "1654 d. 30te Marz om Morgenen Kl. 8, opstod i Fyen et stort Uvejr med Torden og Regn. Der nedregnede tillige flere haarde og tunge Stene med saadan Brag, at Husene rystede og at det hörtes i de omliggende Provindser. I Byerne ringede Indbyggerne med Klokkerne, i den Tanke der var opkommen Ildebrand. Af disse Steene har jeg faaet een, som vejer et Pund. Efter mit Skjönnende er det en Kieselsteen med indsprængte glimrende Dele, og den giver Ild med Staalet. Uden paa er den overtrukken med en sortagtig Skorpe, som om den var sveden i Ild. Indvendig er den hvidguul." Hist. anat, rar. Cent. VI, p 337.

Mange andre Efterretninger om Steenregn i ældre Tider have Blumenbach og Andre samlet af Krönniker og meddeelt i Voigts Magazin og Gilberts Annaler.

Hvorfra komme disse Masser og hvoraf have de deres Oprindelse? Det er naturligt, at Flere have sögt at besvare dette Spörgsmaal og at Svarene altsaa ere blevne forskjellige. Det nemmeste for den, der ikke har været Öjenvidne til et saadant Phænomen, er at erklære det for opspundet Bedragerie. Men Ingen, som antager no-

gen

gen historisk Vished, kan bifalde denne Meening. Beretningerne fra de længst fra hverandre liggende Egne ere saa overeensstemmende, Stenene ligne hverandre saa meget, og ere saa forskjellige fra de bekjendte jordiske Fossilier, at dette allerede er nok, til at vise denne Menings Urigtighed, især naar man tillige betænker, at de Folk, som have været Vidner til disse Tildragelser, vare ukyndige Landmænd, Bönder og Hyrder, som aldrig have endog drömt om en saadan Begivenhed, förend den viste sig for dem selv. Ligesaa nemt slipper Forfatteren til et Flyveblad om en 1671 i Ortenau nedfalden Steen fra det, ved at antage at onde Aander have sanket slige Stene paa Jorden og siden nedkastet dem til en Advarsel for de Christne. Chladni tog Anledning fra en af Pallas i Siberien opdaget Jernmasse af 1600 Punds Vægt*) og af de i senere Tider hyppigere bemærkede Ildkugler til at opfinde sin Hypothese. Han antager, at der gives i Verdensrummet mange smaae Masser af grovere Materie, hvilke bevæge sig om Solen efter Centralkræfternes Love, indtil de komme for nær til Jorden eller andre Planeter, saa at de ved disses Attraction falde ned paa dem. Komme nu saadanne Masser i vor Atmosphære, saa opstaaer ved den stærke Friction, en stærk Electricitet og Hede i dem, hvorved de vise sig lysende som Ildkugler; der udvikkles en Mængde elastiske Dampe, som endelig sprenge Masserne, hvis Stykker da nedregne paa Jorden. For at bevise, at der ved Frictionen i Luften kan opstaae en betydelig Hedegrad, anfører man de Franskes Erfaringer i Egypten. De fandt nemlig de udskudte Kugler i Sandet i en Tilstand, som viste, at de vare, i det mindste

*) Don Rubin de Celis fandt i Provindsen Chaco i Peru, hvor der i en Omkreds af 100 Mile hverken findes Jerngruber eller Bjerge eller Stene, en Masse af det smidigste Jern paa 300 Centners Vægt. I en Skov i Omeguen skal efter Indianernes Sigende findes et Jerntræe.

ste tildeels, smeltede. Prevost har samlet nogle Steder af de Gamle, som synes at vise at de ogsaa vidste, at Bly kunde smelte ved Friction i Luften. Disse Steder ere: Lucrez de rerum natura VI. 177 og 305, Ovid. Metam. II. 11 og XIV. 17. og Æneid IX. 586. De wienerske Forsög med at frembringe Skorpematerien ved Kunst synes rigtignok at stride mod Chladnis Mening. Dog kunde man sige: der kan gives en mindre Hedegrad, end de af dem anvendte, hvorved Skorpen kunde frembringes i Atmosphæren, uden at Steenmassen forandrede Farve.*) En anden ligesaa sindrig Hypothese er den, som den berömte Astronom Dr. Olbers har opfundet. Justitsraad Schröters teleskopiske Observationer have lært os, at Maanen ee besaaet med uhyre Vulkaner, langt större end de störste Bjerge paa vor Jord; de idelige og store Forandringer som foregaae paa dens Flade, vise at disse Vulkaner virke med langt större Kraft, end vore; det er bekjendt at Maanens Atmosphære er meget tynd, altsaa ikke kan betydelig forhindre Bevagelsen. Legemernes Attraction mod den er omtrent Femtedelen af de jordiske Legemers mod Jorden. Alt dette bragte Olbers paa den Tanke, at Meteorstenene vel kunde være nedsendt til os fra Maanens Vulkaner. Den store Calculator La Place er siden falden paa samme Tanke og har beviist Muligheden af en saadan Communication imellem Maanen og Jorden. Imod begge disse Meninger har man indvendt, at naar disse Masser kom fra en saadan Höjde, maatte de have saa stærk en Hurtighed, at de maatte trænge langt dybere ned i Jorden, end de i Almindelighed gjöre. Denne Indvending forekommer mig dog mere at træffe Olbers end Cladnis Hypothese.

Endnu en Mening fortjener at tages i Betragtning.

*) Ogsaa denne Mening har Wildt tilegnet sig, med den Forandring, at han anseer disse Legemer for Ruiner af en ödelagt Planet; han troer nemlig at de höre til Juno, Pallas, Ceres og Vesta, og just derfor ere af den Art.

ning. Nogle mene nemlig at Meteorstenene ayles i vor Atmosphære, ligesom andre Meteorer, Regn, Snee og Hagel. Denne Hypothese grunder sig især paa de Phænomener, som altid finde Sted i Atmosphæren ved Steenregn, nemlig Taage, tykke Skyer, Tordenslag o. s. v., hvilke dog ogsaa kunne forklares efter den chladniske Hypothese. De betydeligste Indvendinger imod den kunde være: at de övrige atmosphæriske Producter (Regndraaber, Snee og Hagel) aldrig falde i Stykker af saa betydelig Störrelse, som de store Meteorstene; at Materier af saa stor specifik Tyngde, som disse Stenes Bestanddele ikke godt kunde flyde i Luften; det er heller ikke bekjendt, at de alle kunne befinde sig oplöste i den; og om end dette var muligt, maatte dog Begivenheder, hvorved saa store Masser, som f. E. den Ensisheimer Steen, skulde samles og dannes i Luften, være langt frygteligere og föleligere end de beskrives.

Den Mening, at vore Meteorstene skulde være Producter af Jordens Vulkaner, gjendrives let, naar man betænker, at de fleste Steenregne ere faldne i store Afstande fra enhver Vulkan, og at der iblandt de vulkanske Producter ingen findes, som have Lighed med Aerolitherne. Andre Infald, som at de skulle være oplöftede fra Jorden i Luften ved Skypumper, Hvirvelvinde eller Electricitet, falde af dem selv, blot ved den Betragtning, at det ikke er almindelige Markstene, som ere nedregnede, men at de alle have fælleds udmærkende Characterer, hvorved de skjelnes fra andre bekjendte Mineralier.

Til sidst anmærker jeg, at den almindelige Tro om Tordenkiler formodentlig har sin Oprindelse fra disse Meteorstene, og at den altsaa ikke er saa latterlig, som man i nogen Tid har troet, da det er rimeligt, at der ofte er nedfalden saadanne Stene, som ikke ere komne til offentlig Kundskab, fordi de kun ere observerede af enkelte af Landalmuens Klasse, der ikke have kjendt deres Værd.

Den offentlige Examen begynder Onsdagen den 18de September og holdes i denne Orden:

Skriftlig Pröve.

Dage.		Sprog.	Examinatorer.
18	Formiddag	Danſk Stiil —	Conrector Thorup.
	Eftermiddag	Latinſk Stiil —	Adjunct H. J. Hanſen.
19	Formiddag	Tydſk Stiil —	- P. T. Hansſen.
	Eftermiddag	Franſk Stiil —	- Wohnſen.
		Mundtlig.	
20	— —	Latin -	Prof. Hansſen og Adj. P. T. Hansſen.
21	— —	Hiſtorie -	Conr. Thorup.
23	— —	Religion -	Adj. Wohnſen.
24	— —	Naturhiſtorie -	Adj. P. T. Hansſen.
		Mathematik -	Adj. H. J. Hanſen.
25	— —	Græſk og Hebraiſk.	Prof. Hansſen. Gonrec. Thorup. Adj. Wohnſen.
26	— —	Geographie -	Conr. Thorup.
27	— —	Franſk og Tydſk	Adj. H. J. Hanſen.
28	— —	Danſk -	Adj. Wohnsen og P. T. Hansſen.

Den os anbetroede Ungdoms Forældre, Paarörende og andre Skolens Velyndere indbydes til at overvære Examen, saavelsom den Tale af Adjunct P. T. Hansſen, hvormed den ſluttes d. 30 om Eftermiddagen Kl.